

Sterkar

Fylkislæknin.
Hans Thomsen tyðir
alheimsstuttsgögur.
Önnur firvaldsfikka.
Bokadeild Føroya
Lærarafelags. Tors-
havn 1981.
112 s., kr. 48.
Perma: Ingi Joensen.

Annað bindi av alheimsstuttsgögum visir somu breidd í urvali sum tað fyrsta: Ivan Turgenev, Leo Tolstoj, Alexander Solsjenitsyn, Erskine Caldwell, Sigurd Hoel, Alphonse Daudet, Ivar Lo-Johansson og Jack London eru umboðaðir. Hesa ferð er harafturat settar lýsingar av teim einstøku høvundunum aftast í bókini — eisini av høvundunum frá fyrsta bindi — so lesarin verður førur fyri uppá egin hond at gera seg betur kunnigan við skaldskapin hjá teimum. Eitt sindur av villum hava tó sníkt seg inn í hesar upplýsingar, t.d. verður skaldsøgan »Sapho» hjá Daudet til »Rappho». »Grapes of Wrath» hjá Steinbeck til »Drops of Wrath». Sigurd Hoel er sagdur at vera føddur ár 1900 og ikki 1890, og Ivar Lo-Johansson er als ikki við.

Fylkislæknin hjá Ivan Turgenev er tað »gamla» slagðið av søgu, har høvundurin sigur frá, hvussu hann

hefur hoyrt søguna, og hann sigur seg royna at endurgeva hana, sum hann hoyrdi hana sagda. Søgan hoyrir til tær 25 stuttsgøgur, ið vórðu gívnar út undir heitinum »Dagbókin hjá einum veiðimanni» í 1852. Hesar eru sum skitsir hjá einum listamanni og settar saman av eymum og harmoniskum litum. Leo Tolstoj letur í »Dansiveitsluni» ein eldri mann siga frá, hvat hann heldur stýrir tilveruni: viljin, umstøðurnar ella lagan og gevur dømi frá egnum lívi, at hann er visur í, at tað seinasta er avgerandi.

»Páskaskrúðgongan» av Alexander Solsjenitsyn er ill søga, har høvundurin m.a. osist um, at ungfolk ikki hava meira virðing fyri eini páskaskrúðgöngu, enn at tey roykja utanfyri kirkjuna og hava hugvurnar á høvðinum; hesi ungfolki nevnir hann »randsjóraavkom». Løgreglan er so hopleys og vil ikki taka sær av hesum:

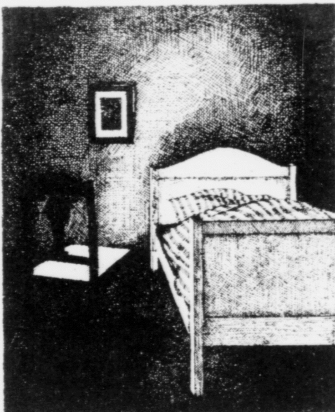
»Politistarnir vilja ikki koma sær upp í nakað, tians heldur rippa sigarettirnar frá teimum ungu ella skrykkja hugvurnar av høvðinum á teimum».

Mær dámar hesa søguna hjá Alexander Solsjenitsyn ógvuliga lítið. Hon er á tremur av vanvirðing fyri teimum.

FYLKISLÆKNIN

HANS THOMSEN tyðdi

2. FIRVALDSFICKA · FØROYA LÆRARAFELAG

sum ikki hava somu trúarfatan sum høvundurin, og vanvirðingin fellur aftur á søguna.

Amerikanski høvundurin Erskine Caldwell sigur frá skógareldi — stuttsgøgan eitur »Eldurin» — og hvussu hesin eitt stutt bil fær kenslurnar í gentuni og dronginum at standa í ljósum loga. Í »Váðaskotinum» greiðir Sigurd Hoel frá tilbúðum, sum ikki eru okkum her á

landi púra fremmandir, og hvørs uppruni lutvis stavar frá niðurbundnum og kryplaðum kenslum.

Flestøll, sum hava havt franskt í skulanum, kenna tað eitt sindur sentimentalu søguna hjá Alphonse Daudet »Seinasti tímin í fronskum», og kann tíðin tykjast at vera farin frá henni, so ger tað sama seg fyri ein part galdandi í sambandi við »Brot úr friðardagbók» hjá Ivar Lo-

kenslur

Johansson. Hann sigur frá vitjan í Keymannahavn og Oslo faar dagar eftir at hersetingin er av í mai 1945. Serliga er frásøgnin frá Danmark merkt av tí hugalagi, hon er skrivað inn í, og dómi, sum Lo-Johansson gevur okkum um samanhald, humor og móstöðu tykjast í dag at vera lítilsverd. T.d. søgan um týsku hermennirnar á hotellinum »Kong Frederik»:

»Kunnu vit fáa konjakk? spurdi ein havaksin týskur yvirmaður.

Hin gamli tænarin risti við høvðinum.

Kunnu vit so fáa vin?

Tænarin risti við høvðinum.

Hava tit so ol, meðni?

Aftur risti tænarin við høvðinum.

Jú, men hvat kunnu vit so fáa?

Wasser! svaraði hin gamli tænarin».

Ivar Lo-Johansson endurgevur eisini mytuna um tað danska smíðið, sum danir sjálvir eru so fegnir um:

»Men tað danska smíðið lýsti kortini yvir øllum, og móti tí danska lyndinum formáddu týskarar sær ongantíð nakað, tí teir skiltu ikki petti av tí».

Bertolt Brecht fortelur einastaðni, ironiskt, at danir

breiggja sær av tí danska humorinum, sum verandi teirra sterkasta vápn, men tíværri skiltu nazistarnir ikki humorin og hersettu landið uttan at leggja merki til hendan vandamikla mátt!

Jack London var eina tíð gullgravari í Klondyke í Alaska, og stórir partar av skaldskapi hansara fara fram í hesum landsparti. »Saman-sverjing teirra gomlu» sigur frá, hvussu tann hvíti maðurin fer spillandi og eyðrænandi fram, har hann kemur, og hvussu uppruna-ibúgvarnir í Alaska til fánýtis royna at verja seg imóti hesum óðiliga slúkní, sum altíð hevur miskunnleysar lógir at hjálpa sær.

Eitt felagseyðkenni fyri allar søgurnar eru tær sterku kenslurnar, sum í styttri ella longri tíð hava vald á persóninum, og í fleiri forom fáa tær tydingu fyri lívið framyvir hjá hesum. Hetta hóast — ella akkurat tí — kenslurnar í fleiri forom gerast heimleysar.

Tað er fongur við lit, at hesar søgur frá ymsum máløkum nú kunna lesast á føroyskum, og málsligi framburðurin hjá Hans Thomsen er frálíkur. Vit biða spent eftir tæm — vonandi mongu — eftirtýlgjandi bindunum við alheimsstuttsgögum.

Jógván Isakser

Vakurt sum páskaliljan

Skirishósdag var konsert í Fuglafjarðar skúla við kamar tónleiki, sum Atli Ellendesen — violin, Hans Nygaard — cello og Sune Vejlbj Bro-

gård — klaver framførdu.

Hetta mundi vera fyrstu ferð, at tónleikur av hesum slag klingaði millum Borgina, Kamb og Blábjørg...

»Tað, sum í loyndum leingi hevur dvalt og biðað, sprettir umsiðir. Skal upp í dagin stiga...» eru orð Karsten Hoydals í Eygunum...og soleiðis er rákið. Ein fagran dag, so er tað veruleiki, sum var óhugsandi fyri bert 10—20 árum síðani, fyri ikki at tala um 50—60—80 ár afturi í tíðini.

Páskaliljurnar høvdu smátt um smátt sett krillin undan tí svørtu mold. Hóast kuldin hevði nartlað högv og mold ta seinastu tíðina, var tað onkur lílja, ið menti seg so mikið, at hon visti krónublöðini...sprettir umsiðir...skal upp í dagin stiga. Væl taka vit imóti páskaliljunum. Í sjálvum sær eru tær so sera vakrar, at hvørt mansbarnið steðgar á og undrast yvir teirra yndi og vakurleika.

Páskaliljan, ið visti krónublöðini í fimleikarhøllini í Fuglafjarðar skúla skirishósdag, var eins vøkur og ein teirra, ið rennur upp úr svørtu mold. Umleið 90 fólk steðgaðu á og lyddu — og soungar menn faldar krónublöðini út. Hetta gjørdi teir við at frambæra og tolka trio í

Cdur K. 548 av Mozart, trio í Es-dur Op. 1 nr. 1 av Beethoven og Trio í D-mol Op. 49 av Mendelssohn — Bart-holdy.

Ikki fort tú frá húsum við tí fyri eyga, at nú skal lurtast væl eftir, um ikki onkur frasa, onkur tóni, onkur »figurur», onkur satsur misti eygað. Nei, við opnum sinni og við djúpum takklæti fanst tú tær ein sess og nýtti hesa fragdarløtu við sjáldsama inniligum musikalskum spæli. Einku fall av teirra millum. Skaldskapurin — poesiurin — var sera goður í teirra spæli. Prátið millum instrumentini, vinsælt og mulgraði aldri heildina. Væl ber til at koma við fleiri lýsingum, sum tolka hesi try musikkstykki og teir, sum framboru tey.

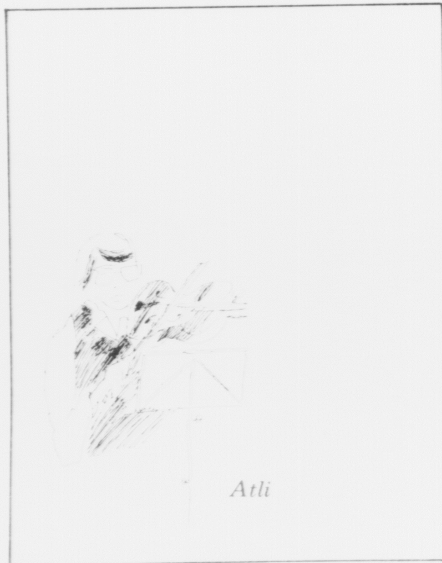
Men mest av øllum vóru vit takksom fyri, at bygdamáður okkara Atli kom henda vegin og setti dám á við sínum listarlíga innliti í tónleikaheimin, sum hann, saman við hinum tónleikarunum, ferdi okkum eitt stig

longur fram á vegin í tí musikalsku verðini. Ein unglingi við listargávum, sum skulu taðast og taðast...sum hava lígið...dvalt og biðað sprettir

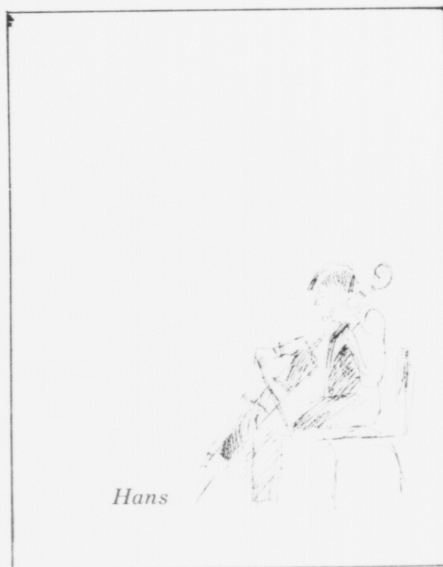
umsiðir. Skal upp í dagin stiga

Tökk fyri páskaliljuna.

Frits Johannesen

Atli

Hans